Heesch | mei 2021

Uitvoeringsplan Aanpak eenzaamheid in Bernheze 2021-2023

1. Aanleiding voor aanpak eenzaamheid

Eenzaamheid is een urgent en actueel probleem. En eenzaamheid kan iedereen raken, jongeren en volwassenen/ouderen. De coronacrisis maakt dit thema nog urgenter. Het belang van het verminderen van eenzaamheid is in het bestuursprogramma “Samen voor Bernheze 2018-2022” als volgt geformuleerd: “Samen met onze inwoners en verenigingen komen we tot concrete voorstellen om eenzaamheid aantoonbaar terug te dringen”. De gemeenteraad stelde al in 2018 een motie vast met daarin een oproep om een initiatiefgroep tegen eenzaamheid te starten.

De definitie van eenzaamheid is veelomvattend. Samenvattend kunnen we stellen dat eenzaamheid subjectief is, mensen die eenzaam zijn ervaren een onplezierig gemis aan kwaliteit van bepaalde relaties. In een bijlage (bijlage 1) beschrijven we hoe eenzaamheid eruitziet (vormen van eenzaamheid en de cijfers van Bernheze).

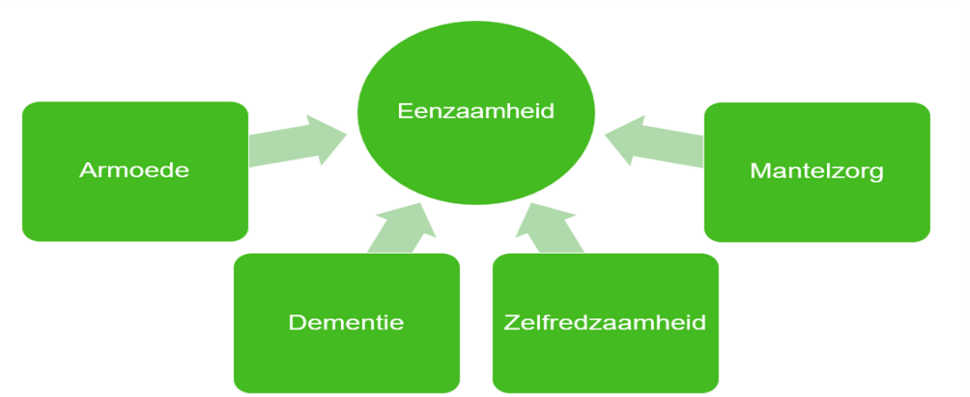
Eenzaamheid in de programmalijn Aanpakken met Impact

De aanpak van eenzaamheid is opgenomen in de in maart 2020 vastgestelde programmalijn Aanpakken met Impact. Hierin gaan we uit van:

- De kracht, onderlinge samenwerking en verantwoordelijkheid van onze inwoners. Wij versterken die onderlinge verbinding o.a. door de stimuleringsregeling burgerinitiatieven. We vinden het belangrijk dat in iedere kern een actief netwerk van samenwerkende organisaties is. We subsidiëren burgerinitiatieven en waar nodig ondersteunen wij de organisaties bij het tot stand brengen van deze samenwerking, o.a. de pilot extra uren wijkwerk in Nistelrode t.b.v. het oprichten van een platform Samen Nistelrode. Voor inwoners die ondersteuning nodig hebben, zorgen we voor tijdige en passende hulp via de toegang Wegwijzer.
- Vijf prioritaire thema’s. Naast eenzaamheid zijn dat mantelzorg, dementie, armoede en het versterken van zelfredzaamheid.

Wij leggen **nu focus op eenzaamheid** omdat:

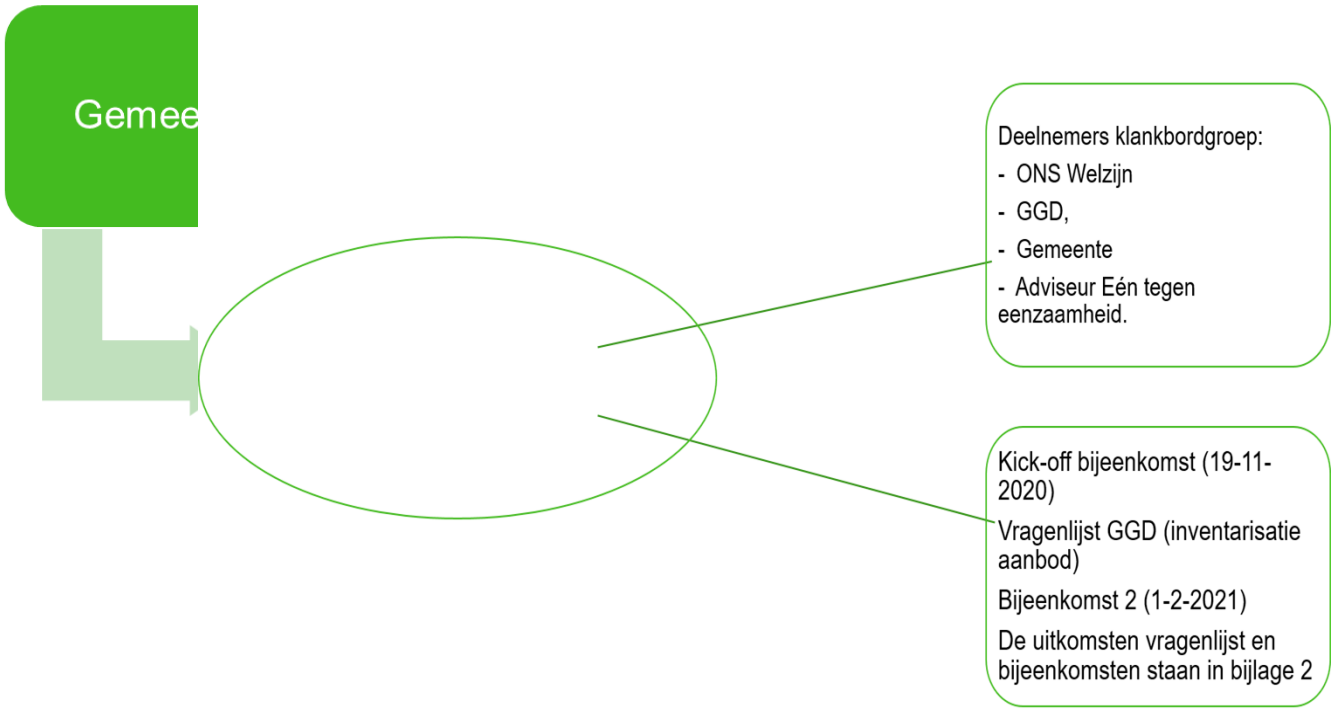
- Het een urgente bestuurlijke opgave is. Deze focus is ondersteund door de commissie Maatschappelijke zaken in een werkbijeenkomst (over de programmalijnen) op 28 september 2020.
- Door de coronacrisis eenzaamheid onder inwoners groter is geworden.
- Er hoge percentages eenzaamheid zijn. In de GGD-monitor volwassenen 2016 zien we de volgende percentages van inwoners die eenzaamheid ervaren: 19+: 34 %, 65+: 43%. In de GGD-jeugdmonitor 2019 zien we dat 20 % van de 12 tot 18 jarigen aangeeft “matig eenzaamheid” te ervaren ten opzichte van 28 % in de GGD-regio Hart voor Brabant.
- Eenzaamheid een hardnekkig probleem is. Het rapport ”Sociaal domein op koers” van het Sociaal Plan Bureau (november 2020) geeft aan dat sommige mensen met een ondersteuningsbehoefte niet worden bereikt, bijvoorbeeld omdat de eigen kracht beperkt is en het sociaal netwerk ontbreekt.
- Eenzaamheid een overstijgend vraagstuk is: eenzame mensen kunnen ook te maken hebben met andere problematiek, zoals schulden, psychische kwetsbaarheid, stress, gezondheidsproblemen, mantelzorg. Door eenzaamheid aan te pakken, pakken we ook de andere thema’s aan.

2. Participatietraject/draagvlak

Dit uitvoeringsplan is tot stand gekomen in samenwerking met een klankbordgroep eenzaamheid en twee online bijeenkomsten met diverse lokale vrijwilligers en professionele organisaties. De Adviesraad Sociaal Domein heeft input geleverd door deelname aan de bijeenkomsten. Een adviseur van de landelijke aanpak “Eén tegen eenzaamheid” ondersteunt de klankbordgroep.

De participatie ziet er als volgt uit:

3. Wat willen we bereiken

Wat we met de aanpak tegen eenzaamheid willen bereiken is het verminderen van het aantal mensen dat eenzaamheid ervaart in onze gemeente. De bestuurlijke opdracht (bestuursprogramma) is: “Samen met onze inwoners en verenigingen komen we tot concrete voorstellen om eenzaamheid aantoonbaar terug te dringen”.

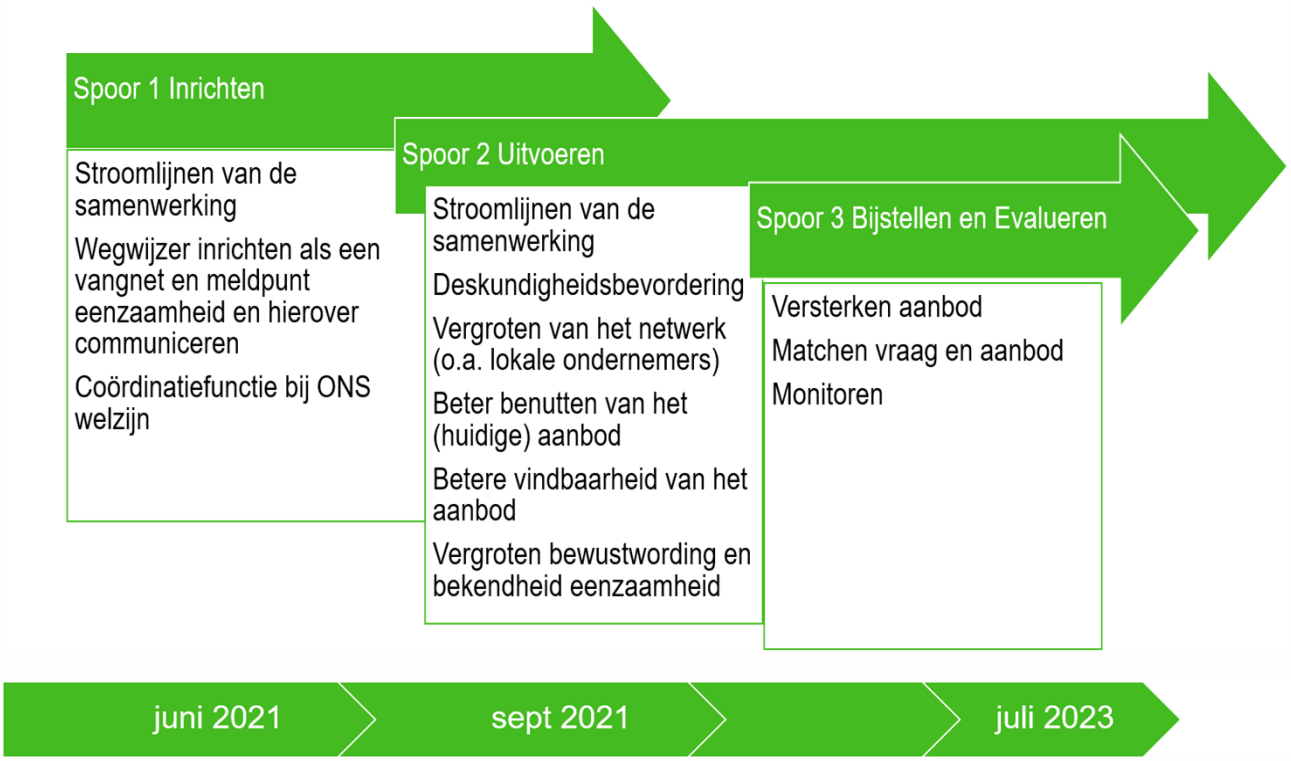
Om eenzaamheid aantoonbaar terug te dringen, zijn onze doelen:

Doelen

1. Meer in beeld brengen van eenzaamheid en eenzame inwoners
2. Versterken van aanbod voor eenzame inwoners, passend bij de behoeften

Beoogde resultaten

Om de doelen te bereiken formuleren we resultaten. Deze resultaten vertalen we later (in punt 5) in actielijnen. Deze resultaten zijn onder te verdelen in drie sporen:
Spoor 1: Inrichten
Spoor 2: Uitvoeren
Spoor 3: Bijstellen en evalueren

Beoogde resultaten uit de sporen

Meer stroomlijnen van de samenwerking tussen de lokale organisaties: Er is al veel samenwerking tussen lokale organisaties op het gebied van eenzaamheid. Door de samenwerking meer op elkaar af te stemmen, kunnen we meer uit deze samenwerking halen en meer inwoners die eenzaamheid ervaren bereiken.

Inrichten van Wegwijzer als vangnet en meldpunt voor signaleren, melden en registeren: Daar waar de lokale partners (burgers, burgerinitiatieven, wijkwerkers, ondernemers) de eenzame inwoners niet kunnen bereiken en of niet kunnen ondersteunen, is Wegwijzer een vangnet. Een vangnet waar signalen over eenzaamheid gemeld kunnen worden. Wegwijzer registreert dit en deze mensen worden dan actief benaderd, veelal door de werkers van ONS welzijn. Waar nodig zetten zij dan een passend aanbod in.
Door het inrichten van Wegwijzer als vangnet voor signalen en hulpvragen die niet opgevangen kunnen worden in de kern, krijgen we een beter zicht op het aanbod en de tekortkomingen in het aanbod.
In onze communicatie sociaal domein gaan we de inwoners informeren over de centrale plek en vangnetfunctie van Wegwijzer om (vermoedens van) eenzaamheid te melden.

Beleggen tijdelijke coördinatiefunctie bij ONS welzijn: De aanpak van eenzaamheid is een grote opgave waar veel organisaties bij betrokken zijn en een integrale aanpak/afstemming met andere (beleids)terreinen nodig is. Om de drie sporen aan te jagen en op te pakken, stellen we een coördinator aan bij ONS welzijn voor 6 uur in de week voor een periode van twee jaar. De opdracht is om een duurzame aanpak tegen eenzaamheid (mee) te organiseren (omschrijving van taken staat in punt 5). Na twee jaar borgen we de aanpak in reguliere werkzaamheden van ONS welzijn en de burgerinitiatieven.

Meer deskundigheid over eenzaamheid bij vrijwilligers (en waar nodig professionals): Zonder passende gesprekstechnieken en kennis over eenzaamheid en de doelgroep kan het voor vrijwilligers en professionals lastig zijn om met inwoners over eenzaamheid te praten. Om ze hierbij te helpen, ondersteunen we vrijwilligers en waar nodig professionals door een training aan te bieden.
In de opdracht van de coördinator maken we afspraken over werven, opleiden en behouden van vrijwilligers.

Verbeteren/vergroten van het netwerk: Door het uitbreiden van het netwerk aan samenwerkende organisaties (zoals met praktijkondersteuners huisartsen en lokale ondernemers) ontstaat er een sterk vangnet voor onze inwoners met betrekking tot eenzaamheid.

Meer bewustwording en bekendheid van eenzaamheid: We willen eenzaamheid bespreekbaar maken. Veel mensen schamen zich ervoor. Omdat eenzaamheid in veel gevallen in relatie staat tot andere thema's (bijvoorbeeld armoede) is er een dubbel taboe. Door het bespreekbaar te maken, krijgen we meer zicht en inzicht in eenzaamheid.

Beter benutten van het aanbod: Er is al heel veel aanbod om eenzaamheid te voorkomen of te verminderen. Dat er aanbod is wil niet zeggen dat mensen hier ook gebruik van maken. Het "simpel" vergroten van het aanbod is dan ook niet voldoende om het probleem van eenzaamheid aan te pakken. Door meer samenwerking, brengen we het aanbod beter (voor elkaar) in beeld en krijgen we meer samenhang in het aanbod.

Betere vindbaarheid van het aanbod: Door de sociale kaart "de Hulpwijzer" te verbeteren, maken we het aanbod meer inzichtelijk en beter vindbaar. De Hulpwijzer is al gelinkt aan Wegwijzer zodat voor vrijwilligers en professionals het aanbod toegankelijk is. Het beheer en het ondersteunen van vrijwilligers om de hulpwijzer up-to-date te houden, is een bestaande opdracht van ONS welzijn.

Betere matching vraag en aanbod, passend voor alle doelgroepen: Door het centraal verzamelen van de signalen en meldingen, krijgen we eenzame inwoners meer in beeld. Daardoor ontstaat meer inzicht in de ondersteuningsbehoefte, kunnen we evalueren of het huidige aanbod passend is en of er aanbod ontbreekt.

Ontwikkelen van een duurzame aanpak: We evalueren regelmatig. Hiervoor gebruiken we de GGD-monitor en de gegevens van ONS welzijn en Wegwijzer.

4. Uitgangspunten

In de aanpak van eenzaamheid gaan we uit van:

- Een brede doelgroep. Eenzaamheid kan iedereen raken, jongeren en volwassenen/ouderen. In de online bijeenkomsten werd opgemerkt dat jongeren geen "vergeten" groep mag worden. Veel activiteiten richten zich op volwassenen. We willen nadrukkelijk ook aandacht voor de jongeren.
- Zelf-oplossend vermogen van de organisaties in de kernen. Wat in de wijk kan worden opgepakt, pakken we daar op. Als de hulpvraag niet in de kern/wijk kan worden opgepakt, is er hulp en ondersteuning mogelijk via Wegwijzer. In Wegwijzer werken de organisaties in het sociaal domein integraal samen.
- We sluiten aan bij bestaande structuren. Bij Wegwijzer voor het signaleren, melden en registeren van eenzamen, bij bestaande (netwerk)organisaties en bestaand aanbod in de kernen.
- We gaan uit van maatwerk in de kernen.
- We betrekken eenzame mensen bijvoorbeeld door (meer) huisbezoeken en het gesprek aan te gaan over eenzaamheid. We geven vrijwilligers en professionals hiervoor "tools" en training.
- Wij passen aan en sturen bij. Als we lopende de drie sporen in het contact met eenzame inwoners zien dat er een ander resultaat of andere aanpak nodig is, dan passen we dat aan. De klankbordgroep adviseert daarin.
- We leggen relatie met de andere thema's van Aanpakken met Impact. In het bijzonder met de evaluatie van het armoedebeleid.
- We leggen relatie met andere beleidsterreinen zoals het gezondheidsbeleid.

5. Hoe gaan we dat bereiken

In een periode van 2 jaar (juni 2021 tot en met juni 2023) gaan we met vijf actielijnen aan de slag.

1. Herkennen, signaleren en melden van eenzaamheid (spoor inrichten)
2. Beleggen van een coördinatiefunctie (spoor inrichten)
3. Bevorderen van deskundigheid van vrijwilligers en professionals (sporen inrichten en uitvoeren)

4. Vergroten van bewustwording van eenzaamheid en de gevolgen (spoor uitvoeren)
5. Ondersteuningsaanbod in beeld, matchen van vraag en aanbod (spoor uitvoeren en evalueren)

Ad 1: Herkennen, signaleren en melden van eenzaamheid
Bestaande activiteiten:
- Wegwijzer als meldpunt en vangnet
- Faciliteren en versterken van burgerinitiatieven (o.a. de regeling stimuleringsgeld)

Nieuwe activiteiten:
- Wegwijzer inrichten als vangnet voor het melden en registreren van (hulpvragen van) eenzame inwoners die in het netwerk in de kernen niet worden bereikt
- Communiceren dat Wegwijzer ook is ingericht als vangnet/meldpunt voor eenzame inwoners
- Deskundigheidsbevordering eenzaamheid voor de professionals in Wegwijzer

Ad 2: Beleggen van een coördinatiefunctie
Nieuwe activiteiten:
- Opdracht aan ONS welzijn geven voor een coördinator/projectleider aanpak eenzaamheid. Deze coördinator heeft de taak om een duurzame aanpak tegen eenzaamheid te organiseren. Taken zijn: samenwerking beter stroomlijnen/afstemmen, vergroten en versterken van het netwerk met bijvoorbeeld praktijkondersteuners huisartsen en lokale ondernemers, bewustwording en communicatie rondom eenzaamheid en werven, opleiden en behouden van vrijwilligers, borgen van de aanpak na twee jaar in reguliere werkzaamheden van ONS welzijn en burgerinitiatieven.

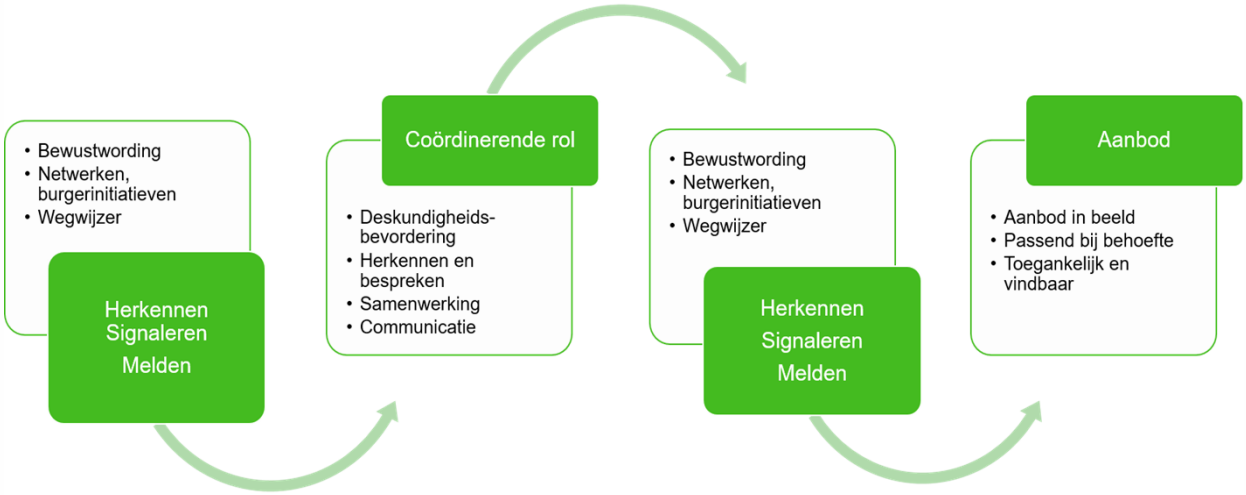
Ad 3: Deskundigheidsbevordering
Nieuwe activiteiten:
- Opleiden/trainen van vrijwilligers en waar nodig professionals

Ad 4: Bewustwording
Bestaande activiteiten:
- De sociale kaart de “Hulpwijzer” voor ons aanbod van zorg en ondersteuning is gelinkt aan de website van Wegwijzer
- Stimuleringsregeling voor burgerinitiatieven

Nieuwe activiteiten:
- Doorontwikkelen van de Hulpwijzer
- Acties in de week tegen eenzaamheid (31 september tot 7 oktober 2021)
- Communicatie over eenzaamheid (o.a. in communicatieplan sociaal domein en coördinator)

Ad 5: Ondersteuningsaanbod/matching vraag en aanbod
Bestaande activiteiten:
- Bestaande aanbod is inzichtelijk en toegankelijk via de Hulpwijzer

Nieuwe activiteiten:
- Coördinatiefunctie ONS welzijn (beter vindbaarheid, meer samenhang/meer stroomlijnen)
- Inzicht in ondersteuningsbehoefte door registraties bij Wegwijzer en ONS welzijn

6. Randvoorwaarden

Om de aanpak eenzaamheid succesvol te laten zijn, hebben we het volgende nodig:

- **Een tijdelijk budget van € 65.000, - voor een periode van maximaal twee jaar**

€ 40.000	Tijdelijke coördinatiefunctie bij ONS welzijn: 6 uur in de week voor 2 jaar
€ 25.000	Uitvoeringskosten zoals deskundigheidsbevordering professionals in Wegwijzer, vrijwilligers en andere professionals, (netwerk)activiteiten (bijvoorbeeld week tegen eenzaamheid), communicatie en bewustwording, netwerkactiviteiten, eventueel aanvullend aanbod

- **Onderlinge samenwerking in de kernen**

In Aanpakken met Impact zetten we in op het versterken van de kracht en zelf-oplossend vermogen in de kernen o.a. door de stimuleringsregeling burgerinitiatieven. Een netwerk van samenwerkende organisaties is noodzakelijk voor de onderlinge verbinding en samenwerking, ook om eenzame inwoners in beeld te hebben en te bereiken. Wij faciliteren deze samenwerking door subsidiëring van de burgerinitiatieven. Voor inwoners die ondersteuning nodig hebben, is er Wegwijzer.

- **Inrichting Wegwijzer**

Voor het signaleren, melden en registeren van eenzaamheid richten we Wegwijzer in. We onderzoeken of er extra expertise nodig is voor de medewerkers. Daarnaast moeten we inwoners en lokale organisaties informeren dat Wegwijzer een meldpunt en vangnet is voor eenzaamheid.

7. Klaar voor de start

Looptijd van de aanpak is voor de periode juni 2021-juni 2023.

- We streven ernaar uiterlijk 1 september 2021 een coördinator bij ONS welzijn te laten starten.
- De 5 actielijnen vertalen we naar concrete actieplannen. Hierbij betrekken we in de klankbordgroep contactpersonen uit de kernen om de concrete actieplannen vervolgens ook te ‘finetunen” naar maatwerk in de kernen.
- In de vertaling naar actieplannen maken we zo veel mogelijke verbinding met andere beleidsterreinen en thema’s uit Aanpakken met Impact (armoede, dementie, mantelzorg en zelfredzaamheid). We denken dan aan het combineren van deskundigheidsbevordering van vrijwilligers/professionals op thema’s eenzaamheid en armoede en het door ontwikkelen van de sociale kaart Hulpwijzer om het aanbod beter inzichtelijk en actueel te maken.